

MINISTARSTVO FINANSIJA
DIREKTORAT ZA EKONOMSKU I RAZVOJNU POLITIKU

MJESEČNI MAKROEKONOMSKI INDIKATORI

SEPTEMBAR 2020

KLJUČNE PORUKE

- Gubitak dohodaka od rada 3,5 triliona \$ na globalnom nivou za prva tri kvartala 2020.
- Ekonomski rast Crne Gore u 2019. iznosio 4,1% prema konačnim podacima Monstata
- Inflacija za 8 mjeseci niža 0,1% na godišnjem nivou
- Stopa nezaposlenosti na kraju avgusta 18,6%
- Prihodi budžeta za 8 mjeseci iznosili 1.023,3 mil.€
- Rast kreditne aktivnosti banaka od 6,7% na godišnjem nivou
- Spoljnotrgovinska razmjena za 8 mjeseci iznosila 1.614,7 mil.€
- Neto priliv SDI porastao 23,4% u prvih 8 mjeseci

Međunarodno okruženje

Globalna pandemija novog koronavirusa Covid-19 je imala izrazito negativan uticaj na ekonomska kretanja, globalne lance snadbijevanja, i snažno je poremetila tokove na tržištima rada. Međunarodna organizacija rada je procijenila da je u drugom kvartalu 2020. na svjetskom nivou zabilježen pad radnih sati od 17,3% u odnosu na četvrti kvartal 2019, što je ekvivalentno 495 miliona radnih mjesta sa punim radnim vremenom¹. Ova organizacija u svom septembarskom izvještaju naglašava i da se ovaj pad naročito odražava na više nivoe nezaposlenosti i rast neaktivnosti na tržištima rada širom svijeta, što zahtijeva snažniji odgovor i podršku država. Gubitak radnih sati će uticati i na ostvarene dohotke od rada, pa se za prva tri kvartala 2020. procjenjuje gubitak dohodaka na globalnom nivou od 10,7% u poređenju sa istim periodom 2019, odnosno oko 3,5 triliona američkih dolara ili 5,5% globalnog BDP-a.

Realni sektor i inflacija

Na osnovu konačnih podataka Monstata iz septembra 2020, crnogorska ekonomija je u 2019. zabilježila realni rast od 4,1%, što je 0,5 p.p više u odnosu na preliminarne kvartalne procjene BDP-a. Bruto domaći proizvod Crne Gore u 2019. je iznosio 4.951 mil.€, dok je procijenjeni BDP po glavi stanovnika iznosio 7.959€. Prema posljednjim indikatorima za 2020, dolasci i noćenja turista u kolektivnom smještaju su za 8 mjeseci niži 77,9%, odnosno 80,9% na godišnjem nivou, u uslovima značajnog intenziviranja pandemije Covid-19, rasta broja slučajeva i relativno zatvorenih međunarodnih granica. Promet robe u trgovini na malo je u istom periodu ostvario pad 17,6% u stalnim cijenama, pri čemu je samo u julu i avgustu zabilježen godišnji pad od 31,9%, odnosno 36,6%. Industrijska proizvodnja je za 8 mjeseci zabilježila blagi pad od 1,1%, i to zbog pada u sektoru proizvodnje električne energije od 8,4%, dok su sektori rudarstva i prerađivačke industrije rasli po stopama od 12% i 1,6%, respektivno, ukazujući na veću otpornost industrijske proizvodnje na trenutnu zdravstvenu krizu. Građevinarstvo je u prvih 6 mjeseci zabilježilo godišnji pad izvršenih građevinskih radova od 6,9%, dok je promet u uslužnim djelatnostima za isti period ostvario pad od 20%, pri čemu najveći pad prometa bilježe sektori saobraćaja i skladištenja (-40,9%) i trgovine na veliko i na malo (-11,8%). Prosječna inflacija je za 8 mjeseci zabilježila godišnji pad od 0,1%, sa većim deflatornim tendencijama od aprila mjeseca. Najveći doprinos padu potrošačkih cijena za navedeni period imale su cijene prevoza (negativni uticaj 0,6 p.p).

Zaposlenost i zarade

Prema administrativnim podacima, broj zaposlenih je u avgustu 2020. iznosio 172.154 i manji je za 18,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Stopa nezaposlenosti ZZZCG je na kraju avgusta 2020. iznosila 18,6% što je više 3,8 p.p u odnosu na avgust 2019. Prosječna neto zarada je u

avgustu 2020. iznosila 523€ i zabilježila je rast od 1,2% na godišnjem nivou.

Fiskalni sektor

Prihodi budžeta za osam mjeseci 2020. iznosili su 1.023,3 mil.€, što je niže 22,1 mil.€ (2,1%) u odnosu na planirane Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, kao i u odnosu na isti period 2019. za 148,9 mil.€ (12,7%). Niža naplata prihoda budžeta u avgustu je dominantno uslovljena padom turističkog prometa izazvanog pandemijom Covid-19. Izdaci budžeta za osam mjeseci 2020. iznosili su 1.335,3 mil.€ i u odnosu na isti period 2019. veći su za 108,3 mil.€ (8,8%). Izdaci su veći zbog sprovođenja tri paketa mjera usmjerenih na suzbijanje negativnih efekata pandemije, kao i uvećanih troškova zdravstvenog sistema uzrokovanih krizom. U periodu januar - avgust 2020. ostvaren je budžetski deficit od 312,0 mil.€ ili 6,8% procijenjenog BDP-a.

Finansijski sektor

Poslovanje banaka je i u avgustu bilo stabilno, na šta ukazuju pokazatelji visoke likvidnosti i kapitalizovanosti. Kreditna aktivnost banaka je na godišnjem nivou povećana za 6,7%, dok je posmatrano u odnosu na kraj prethodne godine, ostvarila rast od 5,7%. Bankarski sektor je za osam mjeseci 2020. odobrio 532,4 mil.€ novih kredita, što je za 27,5% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Nekvalitetni krediti su iznosili 160,1 mil.€, a njihovo učešće u ukupnim kreditima 4,95%, sto je za 0,2 p.p. više u odnosu na avgust prethodne godine. Ukupni depoziti su u iznosu od 3.313,5 mil.€ ostvarili rast od 0,4% na mjesečnom, a na godišnjem nivou pad od 6,3%. Tome je doprinio pad depozita stanovništva od 5,4% i depozita privrede od 10%. U blokadi je bilo 18.534, što je rast od 5,0% na godišnjem nivou. Ukupan dug po osnovu koga je izvršena blokada računa je iznosio 707.8 mil.€, što je za 6,9% više g-n-g.

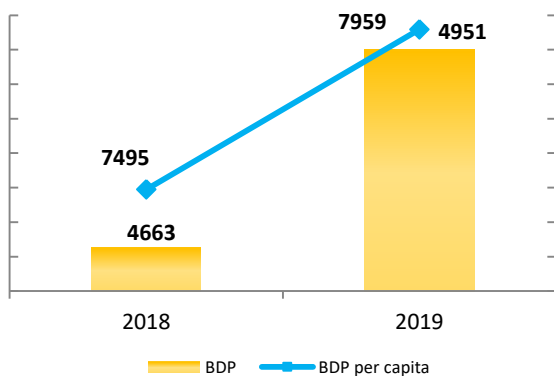
Spoljnotrgovinska razmjena

Spoljnotrgovinska razmjena u periodu januar – avgust 2020. iznosila je 1.614,7 mil.€, što je pad od 18,8% u odnosu na isti period 2019. Robni deficit je smanjen za 21,2%, zbog brže dinamike pada uvoza roba u odnosu na pad izvoza roba. Ukupan izvoz roba vrijedio je 230,7 mil.€, sa godišnjim padom od 12,3%, prevashodno zbog smanjenja izvoza električne energije za 13,2 mil.€; nafte i naftnih derivata 11,7 mil.€; gvožđa i čelika 4,9 mil.€; boksita 3,5 mil.€ i aluminijuma 2,4 mil.€. Ukupan uvoz roba iznosio je 1.384,0 mil.€ i bilježi pad od 19,8% na godišnjem nivou. Na smanjenje uvoza uticao je pad vodećih uvoznih proizvoda, mašine i transportni uređaji za 62,5 mil.€; nafta i naftni derivati 54,3 mil.€; razni gotovi proizvodi 49,3 mil.€; proizvodi od metala i nemetalnih minerala 31,1 mil.€; gvožđe i čelik 15,7 mil.€ i električna energija 11,5 mil.€.

U periodu januar-avgust 2020. godine, neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 319,9 mil.€, što je za 23,4% više g-n-g. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 468,2 mil.€ (pad od 9,1%), što je rezultat smanjenja vlasničkih ulaganja, sa učešćem od 31,8%. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 62,1% ukupnog priliva, što je za 38,1% više g-n-g.

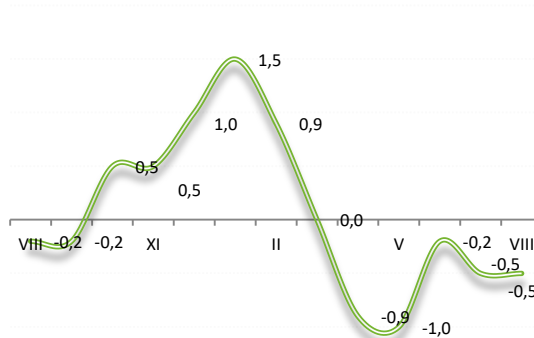
¹https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_755910/lang--en/index.htm

Grafik 1 Konačni podaci Monstata, BDP u mil.€; BDP per capita u €

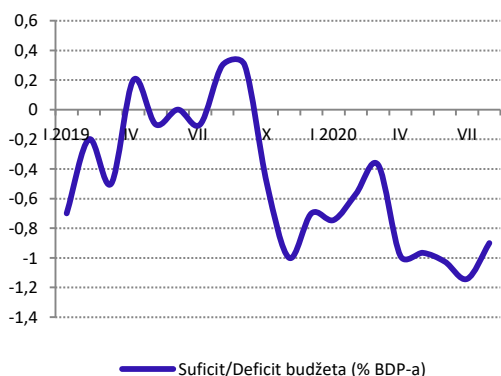
...Rast crnogorske ekonomije 4,1% u 2019...

Grafik 2 Inflacija, CPI, godišnja stopa u %

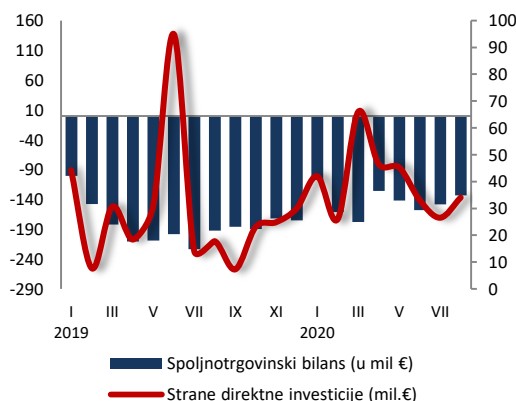
...Deflatorska kretanja od aprila uslovlila godišnji pad prosječne inflacije od 0,1% za 8 mjeseci 2020...

Grafik 3 Suficit/deficit budžeta, u % BDP-a

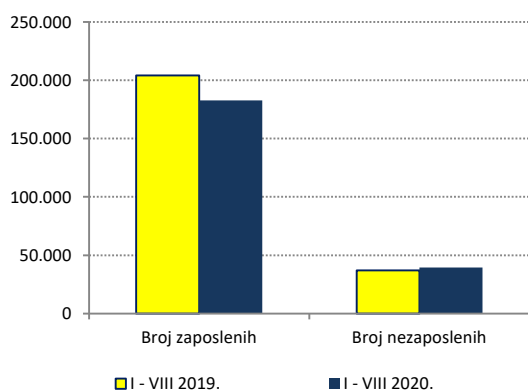
...U prvih 8 mjeseci 2020. budžetski deficit iznosio 6,8% procijenjenog BDP-a...

Grafik 4 Spoljnotrgovinski bilans i SDI, u mil.€

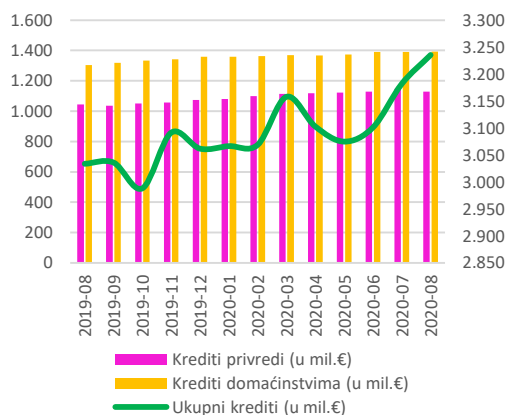
...Pad robnog deficita od 21,2% na godišnjem nivou...

Grafik 5 Zaposlenost i nezaposlenost, u hilj.

...Prosječan broj zaposlenih za 8 mjeseci manji 10,5% na godišnjem nivou...

Grafik 6 Ukupni krediti, krediti privredi i krediti domaćinstvima, u mil.€

...Rast kreditne aktivnosti banaka 6,7%...

Tabela 1 Realni sektor (Izvor: Monstat)

Realni sektor	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Turizam																
Dolasci turista	220,915	165,205	116,962	55,654	41,387	27,221	43,754	18,925	103	1,658	16,659	32,855	60,384	83.8	-72.7	-77.9
Noćenja turista	1,048,037	680,033	312,975	103,459	75,712	63,811	87,098	39,733	2,053	5,622	56,838	136,135	280,535	106.1	-73.2	-80.9
Promet u maloprodaji																
Stalne cijene	6.5	4.6	5.7	4.9	3.5	3.9	8.1	6.3	-25.9	-19.1	-21.8	-31.9	-36.6	4.5	-36.6	-17.6
Tekuće cijene	6.4	4.6	6.4	5.6	4.8	5.9	9.4	6.9	-26.2	-20.1	-22.2	-32.4	-37.1	4.5	-37.1	-17.6
Industrija																
Industrijska proizvodnja	-2.8	-1.8	-6.3	-9.0	10.0	19.1	2.1	17.9	-16.0	-8.5	-21.7	-1.1	-2.6	-8.0	-2.6	-1.1
Prerađivačka industrija	-4.9	-17.6	-10.1	-36.1	-15.6	18.4	13.0	19.7	-20.2	12.8	-13.4	-0.8	-5.6	-11.6	-5.6	1.6
Vađenje rude i kamena	15.4	31.1	28.9	16.5	55.6	48.4	14.4	7.3	10.5	9.5	-6.0	3.8	15.2	9.4	15.2	12.0
Snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom	-4.1	24.2	-10.6	39.5	37.3	14.3	-10.9	18.6	-14.5	-54.5	-37.6	-2.9	-3.6	-7.7	-3.6	-8.4
Građevinarstvo																
Vrijednost izvršenih građevinskih radova		31.4			-7		4.6			-15.9		n/p		n/p		
Efektivni časovi rada		12.6			-1.1		7.6			-10.1		n/p		n/p		

Tabela 2 Inflacija (Izvor: Monstat)

Inflacija - stope rasta	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Indeks potrošačkih cijena	-0.2	-0.2	0.5	0.5	1.0	1.5	0.9	0.0	-0.9	-1.0	-0.2	-0.5	-0.5	0.1	-0.5	-0.1
Harmonizovani indeks potrošačkih cijena	-0.2	0.3	1.2	0.9	1.2	1.1	0.6	-0.2	-1.1	-1.3	-1.0	-1.6	-1.6	0.1	-1.6	-0.6
Indeks proizvođačkih cijena	2.9	2.8	2.6	2.3	2.3	1.8	1.0	1.1	-1.0	0.3	-0.5	-0.6	-0.1	0.2	-0.1	0.2

Tabela 3 Tržište rada (Izvor: Monstat, ZZZCG, Fond PIO)

Tržište rada	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Broj zaposlenih, u hilj.	210,455	205,650	202,787	203,123	198,566	193,423	189,933	187,251	184,607	181,030	178,178	174,170	172,154	-1.2	-18.2	-10.5
Broj nezaposlenih	34,355	33,675	35,993	37,924	37,616	35,609	35,582	35,515	40,361	42,194	41,890	42,367	43,065	1.6	25.4	7.3
Stopa nezaposlenosti (%) ²	14.7	14.5	15.1	16.2	16.2	15.4	15.3	15.3	17.4	18.2	18.1	18.3	18.6	0.3	3.9	1.2
Prosječna bruto zarada (€)	776	775	776	778	781	787	785	786	779	773	787	778	782	0.5	0.8	1.5
Prosječna neto zarada (€)	517	516	517	518	520	524	523	524	521	518	527	521	523	0.4	1.2	1.9
Prosječna penzija (€)	288	288	288	288	287	289	289	289	289	289	288	290	290	0.0	0.7	0.1

² Promjene (M-n-M, VIII 2020 g-n-g i 2020/2019 g-n-g) prikazane u p.p.

Tabela 4 Monetarni sektor (Izvor: CBCG)

Monetarni sektor	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g
Ukupni krediti (u mil.€)	3,033.7	3,036.0	2,988.2	3,091.4	3,061.7	3,066.4	3,068.8	3,157.9	3,102.8	3,074.8	3,101.0	3,181.9	3,235.5	1.7	6.7
Kreditni privredi (u mil.€)	1,044.7	1,036.1	1,049.6	1,057.5	1,074.6	1,080.5	1,100.1	1,114.8	1,117.4	1,123.2	1,129.7	1,148.7	1,129.6	-1.7	8.1
Kreditni domaćinstvima (u mil.€)	1,303.4	1,319.0	1,332.5	1,342.1	1,357.7	1,359.7	1,363.8	1,370.3	1,366.7	1,373.9	1,391.0	1,389.4	1,392.7	0.2	6.8
Kreditni u kašnjenju (u mil.€)	150.3	136.5	139.2	139.1	115.3	132.7	142.7	166.4	176.6	160.6	146.5	206.1	192.9	-6.4	28.4
Nekvalitetni krediti (u mil.€)	144.0	141.8	142.2	142.9	144.6	156.6	157.9	160.6	163.0	162.2	163.2	162.5	160.1	-1.5	11.2
Ukupni depoziti (u mil.€)	3,535.0	3,514.8	3,488.8	3,550.8	3,475.7	3,452.4	3,451.1	3,363.5	3,312.5	3,299.2	3,300.9	3,301.2	3,313.5	0.4	-6.3
Depoziti privrede (u mil.€)	1,134.7	1,113.6	1,106.4	1,107.0	1,048.5	1,009.8	1,026.3	1,024.3	0,964.7	0,975.7	0,963.7	0,960.1	1,021.6	6.4	-10.0
Depoziti stanovništva (u mil.€)	1,289.2	1,299.9	1,305.5	1,314.1	1,316.6	1,299.7	1,295.9	1,249.9	1,260.4	1,237.6	1,242.4	1,235.2	1,219.5	-1.3	-5.4
Kamatna stopa na kredite ³	6.2	6.2	6.1	6.1	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	5.9	5.9	5.9	5.9	0.0	-0.3
Kamatna stopa na depozite	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.0	0.0
Obavezna rezerva (u mil.€)	248.0	258.1	262.8	258.2	260.1	260.2	255.7	256.4	251.7	179.3	179.5	178.8	177.7	-0.6	-28.3

Tabela 5 Eksterni sektor (Izvor: Monstat i CBCG)

Eksterni sektor	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Izvoz roba (u mil.€)	34.4	37.5	39.6	33.4	42.0	31.2	29.9	27.4	25.7	18.8	34.8	32.1	30.7	-4.4	-10.8	-12.3
Uvoz roba (u mil.€)	226.7	223.0	229.0	205.4	216.9	138.8	191.3	205.1	151.4	160.5	192.5	180.4	164.0	-9.1	-27.7	-19.8
Deficit robne razmjene (u mil.€)	-192.3	-185.5	-189.5	-171.9	-174.9	-107.6	-161.3	-177.7	-125.7	-141.7	-157.7	-148.3	-133.3	-10.1	-30.7	-21.2
Neto strane direktne investicije (u mil.€)	17.9	7.3	23.2	24.9	30.1	42.1	26.1	66.1	46.5	45.3	33.1	26.6	34.1	28.2	90.9	23.4

Tabela 6 Fiskalni sektor

Fiskalni sektor	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	VIII 2020/VIII plan	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Prihodi budžeta (mil.€)	174.1	165.9	156.6	147.3	243.1	94.3	119.9	161.2	124.9	115.3	132.2	134.3	141.2	-6.6	-18.9	-12.7
Izdaci budžeta (mil.€)	159.6	145.2	180.7	204.2	298.4	128.6	146.1	178.4	170.4	159.8	179.4	190.6	182.0	10.3	14.0	8.8
Suficit/Deficit budžeta (% BDP-a)	0.3	0.3	-0.5	-1.0	-0.7	-0.7	-0.6	-0.4	-1.0	-1.0	-1.0	-1.2	-0.9	n/p	n/p	n/p

Tabela 7 Međunarodno okruženje

Međunarodno okruženje	VIII 2019	IX	X	XI	XII	I 2020	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	M-n-M	VIII 2020 - g-n-g	2020/2019 g-n-g
Brent crude oil (USD/barel)	59.51	62.62	59.70	62.66	67.31	63.65	55.66	32.01	18.38	29.38	40.27	43.24	44.74	3.5	-24.8	-37.0
Aluminijum (USD/T)	1740.7	1753.5	1726.0	1774.8	1771.4	1773.1	1688.1	1610.9	1459.9	1466.4	1568.6	1643.8	1737.3	5.7	-0.2	-10.8
Euribor (12 mjeseci)	-0.38	-0.33	-0.28	-0.27	-0.25	-0.29	-0.33	-0.17	-0.11	-0.10	-0.23	-0.34	-0.37	0.0	0.0	-0.1
Inflacija u Eurozoni ⁴	1.0	0.8	0.7	1.0	1.3	1.4	1.2	0.7	0.3	0.1	0.3	0.4	-0.2	-0.6	-1.2	-0.8
Nezaposlenost u Eurozoni	7.5	7.5	7.4	7.4	7.4	7.4	7.3	7.2	7.4	7.6	7.8	8.0	8.1	0.1	0.6	0.0

³ Promjene (M-n-M i VIII 2020 g-n-g) prikazane u p.p.⁴ Promjene (M-n-M, VIII 2020 g-n-g i 2020/2019 g-n-g) prikazane u p.p.